ڏينهن رات ڪيئن گذاريون؟

14-December-2022

هفتيوار سنتن ڀري اجتماع ۾ ٿيڻ وارو
سُنّتن ڀريو بيان

(For Islamic Sisters)

هرمبلغ بيان ڪرڻ کان پهريان گهٽ ۾ گهٽ ٽي ڀيرا پڙهي

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ

اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُوْلَ الله وَعَلٰى اٰلِكَ وَاَصْحٰبِكَ يَا حَبِيْبَ الله

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ الله وَعَلٰى اٰلِكَ وَاَصْحٰبِكَ يَا نُوْرَ الله

دُرود شريف جي فضيلت

حضرت ابو درداء رَضِیَ اللہ عَنْہ کان روايت آهي ته پاڪ ڪريم صَلَّی اللہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ جن فرمايو: جنهن صبح ۽ شام مون تي 10، 10 ڀيرا درودِ پاڪ پڙهيو قيامت جي ڏينهن ان کي منهنجي شفاعت نصيب ٿيندي.

(الترغيب والترهيب، ڪتاب: النوافل،صفحہ:223، حديث :19)

جس کے ماتھے شفاعت کا سہرا رہا | اس جبینِ سعادت پہ لاکھوں سلام

حدائقِ بخشش، صفحہ:300

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! ثواب حاصل ڪرڻ خاطر بيان ٻڌڻ کان پهريان سٺيون سٺيون نِيتون ڪري وٺون ٿيون. فرمانِ مصطفيٰ صَلَّی اللہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ: "نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِّنْ عَمَلِه" **يعني مسلمان جي نِيّت ان جي عمل کان بهتر آهي.** (المعجم الڪبير،سهل بن الساعدي...الخ ج 6، ص 185، الحديث: 5942)

مسئلو: نيڪ ۽ جائز ڪم ۾ جيتريون سٺيون نِيّتون وڌيڪ، اوترو ثواب به وڌيڪ.

بيان ٻڌڻ جون نِيّتون

* نگاهون جهڪائي پوري توجهه سان بيان ٻڌندس * ٽيڪ لڳائي ويهڻ بدران

علمِ دين جي تعظيم خاطر جيترو تي سگهيو ٻئي گوڏا وچائي ويهندَس *ضرورت پوڻ تي ٻين اسلامي ڀينرن جي لاءِ سِرڪي جاءِ ڪشاده ڪندَس * ڌِڪو وغيره لڳو تہ صبر ڪندَس، گهوري ڏسڻ ۽ اَٽڪڻ کان بچندَس * صَلُّوا عَلَي الحَبِيب! اُذْكُرُوالله، تُوبُوا اِلَي الله! وغيره ٻڌي ثواب ڪمائڻ ۽ صدا لڳائڻ واريءَ جي دِل جوئي جي لاءِ آهستہ آواز سان جواب ڏيندَس * بيان کان پوءِ پاڻ اڳتي وڌي سلام، مصافحو ۽ انفرادي ڪوشش ڪندَس- دوران بيان موبائل جي غيرضروري استعمال کان بچندَس، نہ بيان ريڪارڊ ڪندَس نہ ئي ٻئي ڪنهن قسم جو آواز ڇو تہ ان جي اجازت ناهي، جيڪو ڪجهہ ٻُڌندَس، ان کي ٻڌي ۽ سمجهي ڪري ان تي عمل ڪرڻ ۽ ان کي بعد ۾ ٻين تائين پهچائي نيڪي جي دعوت عام ڪرڻ جي سعادت حاصل ڪندَس. اِنْ شَآءَ اللّٰهُ الْكَرِيْم!

صَلُّوْاعَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

امام اعظم رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه جن جو ڏينهن رات جو جَدول (Schedule)

حضرت مِسعَر بن ڪِدام رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائن ٿا: مان امام اعظم ابو حنيفہ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه جي مسجد ۾ حاضر ٿيس، مون ڏٺو تہ نمازِ فجر ادا ڪرڻ کان بعد پاڻ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه ماڻهن کي سڄو ڏينهن علمِ دين پڙهائيندا رهن پيا ، اُن دوران صرف نمازن جا وقفا (*Prayer Breaks*) ٿيا، عشاء جي نماز کان بعد پاڻ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه پنهنجي مڪان ۾ تشريف وٺي ويا. ڪجهہ ئي دير کان پوءِ سادو لباس پهري خوب خوشبو (*Perfume*) لڳائي فضا مهڪائيندي، پنهنجو نوراني چهرو چمڪائيندي، مسجد جي ڪونڊ ۾ نفلن ۾ مشغول ٿي ويا ايسيتائين جو صبح صادق ٿي وئي، هاڻي حويلي پاڪ (گهر مبارڪ) ۾ تشريف ڪٽي ويا ۽ لباس تبديل ڪري واپس آيا ۽ نمازِ فجر باجماعت ادا ڪرڻ کان بعد گذريل ڏينهن جيان عشاء تائين درس ۽ تدريس (*Teaching*) جو سلسلو جاري رهيو. مون سوچيو پاڻ رَضِيَ اللهُ عَنْه جن تمام

گھڻو ٿڪجي پيا هوندا، اڄ رات ته ضرور آرام فرمائيندا، پر ٻيءَ رات به اهو ئي معمول رهيو. پوءِ ٽيون ڏينهن ۽ رات به انهيءَ طرح گذري. مان تمام گھڻو متاثر ٿيس ۽ مون فيصلو ڪيو ته سڄي ڄمار انهن جي خدمت ۾ رهندُس. جيئن ته مون انهن جي مسجد ۾ ئي مُستقل (*Permanently*) قِيام اختيار ڪيو. مون پنهنجي قيام جي مُدت ۾، امام اعظم رضی اللہ عنہ کي ڏينهن جو ڪڏهن به بنا روزي ۽ رات جو ڪڏهن به عبادت ۽ نوافل کان غافل (*Heedless*) ٿيندي نه ڏٺو. باقي ظهر کان پهريان پاڻ رضی اللہ عنہ ڪجھ دير آرام فرمائي وٺندا هئا.

(مناقب الامام اعظم للكردری،صفحہ:230 تا 231 بتغير قليل ـ)

حضرتِ ابنِ ابي مُعاذ رحمۃ اللہ علیہ جي روايت آهي، حضرت مِسۡعَر بِن ڪِدام رحمۃ اللہ علیہ نهايت خوش نصيب (*Fortunate*) هئا جو انهن جي وفات امامِ اعظم رضی اللہ عنہ جي مسجد ۾ سجدي جي حالت ۾ ٿئي.

(مناقب الامام اعظم للكردری ،صفحہ:231)

جو بے مثال آپ کا ہے تقویٰ، تو بے مثال آپ کا ہے فتویٰ

ہیں علم و تقویٰ کے آپ سنگم، امامِ اعظم ابو حنیفہ

حضرت رابعہ بصريہ رحمۃ اللہ علیہا جي ڏينهن رات جو شيڊيول

مروي آهي ته حضرت رابعہ بصريہ رحمۃ اللہ علیہا جو معمول هو ته جڏهن رات ٿيندي هئي ۽ سيئي ماڻهو سمهي پوندا هئا ته پاڻ کي مخاطب ٿي چوندي هئي، اي رابعہ (تي سگھي تو ته) اها تنهنجي زندگي جي آخري رات هجي، ٿي سگھي ٿو ته توکي سڀاڻي جو سج ڏسڻ نصيب نه ٿئي، اُٿ ۽ پنهنجي ربّ ڪريم جي عبادت ڪري وٺ ته جيئن سڀاڻي قيامت ۾ توکي ندامت (يعني شرمندگي) کي منهن نه ڏيڻو پوي، همت ڪر، سمهجانءِ نه، جاڳي پنهنجي رب جي عبادت ڪر، اهو چوڻ کان پوءِ پاڻ بيهنديون هيون ۽ صبح تائين نفل ادا ڪنديون رهنديون

هيون. جڏهن فجر جي نماز ادا ڪنديون هيون تہ پاڻ ڪي ٻيهر مخاطب ڪري چونديون هيون، **اي منهنجا نفس! تو ڪي مبارڪ هجي جو گذريل رات تو وڏي مشقت برداشت ڪئي، پر ياد رک! اهو ڏينهن تنهنجي زندگي جو آخري ڏينهن ٿي سگهي ٿو.** اهو چئي وري عبادت ۾ مشغول ٿي وينديون هيون ۽ جڏهن ننڊ جو غلبو ٿيندو هو ٻيهي ڪري گهر ۾ هلڻ شروع ڪنديون هيون ۽ گڏوگڏ پاڻ کي اهو چونديون هيون: رابعہ! اها بہ ڪا ننڊ آهي، ان جو ڪهڙو لطف؟ ان کي ڇڏي ڏي ۽ قبر ۾ مزي سان ڊگهي مدت جي لاءِ سمهي رهجان، اڄ تہ توکي گهٽي ننڊ نہ آئي پر ايندڙ رات ۾ ننڊ خوب ايندي، همت ڪر ۽ پنهنجي ربّ ڪريم کي راضي ڪري وٺ. اهڙي طرح ڪندي پاڻ پنجاهہ سال گذاري ڇڏيا، پاڻ نہ ڪڏهن بستر تي ستيون ۽ نہ ئي ڪڏهن وهاڻو (*Pillow*) مٿي تي رکيو ايستائين جو پاڻ رَحْمَۃُاللّٰہِ عَلَیْہَا انتقال ڪري ويون.

(حڪايات الصالحين،ص ٣٩)

اللہ اڪبر! پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! غور فرمايو! هي اللہ پاڪ جون نيڪ ٻانهيون ڪيتري خوبصورت انداز ۾ ۽ ڪهڙي زبردست استقامت سان پنهنجي ڏينهن رات جون مصروفيتون گذارينديون هيون. هاءِ افسوس! هڪ اسان آهيون جو رات غفلت (*Carelessness*) ۾ سمهندي ۽ ڏينهن فاني دنيا (*Mortal World*) جي ڪمن ۾ گذري ويندو آهي، نہ قبر ۽ آخرت جو ڪو فڪر، نہ اللہ پاڪ کي راضي ڪرڻ وارا ڪي ڪمَ...!!

ڏينهن رات اللہ پاڪ جو فضل تلاش ڪيو!

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! اللہ پاڪ هي ڏينهن رات ان ڪري ناهن ٺاهيا جو اسان سڄي رات بَس غافل (*Heedless*) ٿي سُتل رهون ۽ ڏينهن جي وقت بس دنيا جي ئي فڪر ۾ لڳل رهون، هي ڏينهن ۽ رات، اسان جا هي ساهہ اللہ

پاڪ جون ڏنل اربين ڪربين نعمتون، هي زندگي، اللہ پاڪ جي عبادت ڪرڻ، ذڪر ۽ فڪر ۾ مصروف رهڻ ۽ موت ڪان بعد واري هميشہ واري زندگي جي تياري (*Preparation*) ڪرڻ جي لاءِ آهي. اللہ پاڪ قرآنِ پاڪ ۾ فرمائي ٿو:

وَجَعَلْنَا الَّيْلَ وَالنَّهَارَ اٰيَتَيْنِ فَمَحَوْنَآ اٰيَةَ الَّيْلِ وَجَعَلْنَآ اٰيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوْا فَضْلًا مِّنْ رَّبِّكُمْ (سيپارو: 15، سورة بني اسرائيل: آيت: 12)	ترجموڪنزالعرفان: ۽ اسان رات ۽ ڏينهن کي ٻہ نشانيون ناهيون پوءِ اسان رات جي نشاني مِٽايل ۽ ڏينهن جي نشاني ڏيکاريندڙ بڻائي تہ جيئن توهان پنهنجي ربّ جي پلائي تلاش ڪيو.

هن آيت مان معلوم ٿيو: رات ۽ ڏينهن اللہ پاڪ جون ٻہ نشانيون آهن: اللہ پاڪ رات جي نشاني کي اونداهي بڻايو جو ان ۾ هر شيءِ لِڪي ويندي آهي ۽ ڏينهن کي خوب روشن بڻايو، ڇو بڻايو؟ ان ڪري تہ جيئن توهان پنهنجي ربَّ جو فضل تلاش ڪيو! حجةُ الاسلام امام محمد بن محمد غزالي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائن ٿا: هن آيتِ ڪريمہ ۾ جنهن فضل جي تلاش جو حڪم آهي اهو ثواب ۽ مغفرت ئي آهي.

(احياء العلوم،کتاب:ترتيب الاوراد ،باب:الاول فی فضيلۃ الاوراد ،جلد:1،صفحہ:438)

جڻ تہ فرمايو وڃي رهيو آهي! اسان رات کي ٻہ پنهنجي قدرت جي نشاني (*Sign*) بڻايو، ڏينهن کي ٻہ پنهنجي قدرت جي نشاني بڻايو، ڇو؟ تہ جيئن توهان رات ڏينهن نيڪيون ڪيو، جنّت ۾ وني وڃڻ وارن عملن جي ذريعي آخرت جو عظيم ثواب ۽ اللہ پاڪ جي مغفرت تلاش ڪنديون رهو...!!

نیکیوں میں یا رسولَ اللہ دل لگ جائے کاش!
اور گناہوں سے مجھے ہو جائے نفرت یا رسول

(وسائلِ بخشش،صفحہ:242۔)

ڏينهن رات ذڪر و فڪر ۽ شڪر جي لاءِ آهن

سيپارو: 19، سورة فرقان، آيت: 62 ۾ الله پاڪ فرمائي ٿو:

وَهُوَ الَّذِیْ جَعَلَ الَّیْلَ وَ النَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَنْ اَرَادَ اَنْ یَّذَّكَّرَ اَوْ اَرَادَ شُكُوْرًا ﴿۶۲﴾

(سيپارو: 19، سورة فرقان، آيت: 62)

ترجموڪنزالعرفان: ۽ اهو ئي آهي جنهن رات ۽ ڏينهن کي هڪٻئي جي پنيان اچڻ وارو بڻايو (هيءُ) ان جي لاءِ (نشاني) آهي جيڪونصيحت حاصل ڪرڻ چاهي ٿو يا جيڪو (الله جو شڪر) ادا ڪرڻ چاهي ٿو.

يعني الله پاڪ رات ڏينهن کي هڪٻئي جي پنيان اچڻ وارو بڻايو ته جيئن انهن مان ڪنهن هڪ وقت ۾ ڪو نيڪ عمل رهجي وڃي ته ٻئي وقت ۾ ان جو ازالو (*Compensate*) ڪيو وڃي، وڌيڪ هن آيتِ ڪريمه ۾ هي به ٻڌايو ويو ته ڏينهن رات جو ايئن اڳيان پنيان اچڻ الله پاڪ جي ذڪر، آخرت جي معاملات ۾ غور ۽ فڪر (*Compensate*) ۽ الله پاڪ جو شڪر ادا ڪرڻ جي لاءِ آهي.

کاش لب پر مرے رہے جاری | ذِکر آٹھوں پَہَر ترا یارب!

وسائلِ بخشش،صفحہ: 79۔

ڏينهن ۽ رات فنا جو پيغام ڏيندا آهن

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! ڏينهن رات جو ايئن اچڻ وڃڻ اسان کي فنا جو پيغام (*Extinction*) به ڏئي رهيو آهي، هر روز سج لهڻ جي لاءِ نڪرندو آهي، هر رات تارا لِڪي وڃڻ جي لاءِ طلوع ٿيندا آهن. هاءِ! جلدئي اهو وقت اچڻ وارو آهي، جڏهن سج ته نڪرندو پر اسان ان سج کي ڏسڻ جي لاءِ دنيا ۾ موجود نه هونديون سين، رات ته ايندي پر ان رات اسان جي لاءِ نرم بسترو (*Soft Bed*) نه وڇايو ويندو، هاءِ! قبر ۾ مٽيءَ تي ليٽيل هونديون سين.

غافل تجھے گھڑیال یہ دیتا ہے منادی | قدرت نے گھڑی عمر کی اک اور گھٹا دی

وضاحت: اي پنهنجي انجام ۽ موت کان غافل انسان! ٿورو غور سان ٻڌ هي گهڙيءَ مان اچڻ وارو ٽِڪ ٽِڪ جو آواز اعلان ڪري رهيو آهي: تنهنجي عمر جو سيڪنڊ گهٽ ٿي ويو، هاڻي پورو منٽ گذري ويو، هاڻي پورو ڪلاڪ گهٽ ٿي ويو.

عنقريب تون قبر ۾ لهي ويندي

صحابيءِ رسول حضرت ابو درداء رَضِیَ اللہُ عَنْہُ فرمائن ٿا: اي ابنِ آدم زمين کي پنهنجي پيرن سان لتاڙ! عنقريب تون ان جي اندر لهي ويندي. اي ابنِ آدم تنهنجي زندگي ڇا آهي؟ اهو ئي ڏينهن جو ميڙ تہ آهي. جڏهن هڪ ڏينهن گذري ويندو آهي، تنهنجي زندگي جو هڪ حصو گهٽ ٿي ويندو آهي، بيشڪ جڏهن کان تون پيدا ٿيو آهين تنهنجي زندگي لاڳيتو گهٽ ٿيندي پئي وڃي.

موسوعہ ابن ابی الدنیا،کتاب:کلام اللیالی و الایام،جلد:8،صفحہ:336۔

مومن جي نصيحت

حضرت عبدُ الله بن سُمَيط رَحْمَۃُ اللہِ عَلَیْہ فرمائن ٿا: مون پنهنجي والدِ محترم کي فرمائيندي ٻڌو: مومن پانهو پاڻ کي هيئن سمجهائيندو آهي: اي نفس! هي دنياوي ۽ فاني زندگي (*Mortal Life*) صرف 3 ڏينهن ئي تہ آهي، هڪ ڏينهن گذري ويو، ٻيو اهو جيڪو گذري رهيو آهي، سمجهي ڇڏ تہ بس هي بہ گذري ويو ۽ ٽيون ڏينهن **اچڻ وارو صبح آهي** ۽ اهو تہ هڪ خالي اميد (***Hollow Hope***) آهي جنهن کي شايد تون نہ ماڻي سگهين، مثال طور جيڪڏهن تون سياڻي تائين زنده رهين تہ سياڻي جو ڏينهن تنهنجو رزق (***Sustenance***) ۽ خبر ناهي تہ ڪيترن ماڻهن جي لاءِ موت (***Death***) جو پيغام گڏ کڻي ايندو، ٿي سگهي ٿو تہ تون بہ انهن ۾ شامل هجين جن کي موت جو پيغام ملڻ وارو آهي، پوءِ جيڪڏهن وڌيڪ زندگي ملي تہ تنهنجي ڪمزور هيڻي دل تي غربت

(***Poverty***)، بيماري ۽ آفتن (***Calamities***) جو غم مُسلط رهندو، جڏهن توڪي ايترا دنياوي غمَ هوندا تہ تنهنجي دل آخرت جي فڪر جي طرف ڪيئن متوجهہ ٿيندي؟ ياد رک! هر گذرندڙ ڏينهن تنهنجي عمر ڪي گهٽائي رهيو آهي، پر توڪي ڪا پرواهہ ناهي، اهو شخص آخرت جي لاءِ ڪهڙي تياري ڪندو جنهن جون دنياوي خواهشون ئي پوريون نہ ٿيون ٿين؟ ڪيڏو نادان آهي ۽ عجيب آهي اهو مسلمان جنهن کي يقين آهي تہ هي دنيا فاني آهي، آخرت (***Hereafter***) باقي رهڻ واري آهي، پوءِ بہ باقي رهڻ واري زندگي کي ڇڏي ڪري فاني زندگي کي بهتر کان بهتر بڻائڻ جي غم ۾ پريشان آهي.

عيون الحكايات،صفحہ:364 ملخصًا۔

آخرت کی فکر کرنی ہے ضرور
زِندگی اک دِن گزرنی ہے ضرور

جیسی کرنی ویسی بھرنی ہے ضرور
قبر میں میت اترنی ہے ضرور

ایک دِن مرنا ہے آخر موت ہے
کرلے جو کرنا ہے آخر موت ہے

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! ڳالهہ واقعي سچي آهي، اسان کي دنياوي فڪرن ايئن وڪوڙي ورتو آهي جو آخرت جي فڪر جو تہ وقت ئي ناهي ملندو، هر وقت دنيا ڪمائڻ جو ئي فڪر آهي، جنّت ڪمائڻ، آخرت بهتر بڻائڻ ۽ قبر ۾ روشني جو سامان ڪرڻ جو تہ ڪڏهن بہ خيال ئي ناهي ايندو!! هاءِ هي غفلت...!! ٿورو تصور ڪيو! (***Just Imagine it***) هي دنيا ڪيتري دير تائين رهڻي آهي. ڪهڙي خبر: اڄوڪي رات اسان جي زندگي جي آخري رات هجي، ڪهڙي خبر: اڳين گهڙيءَ ۾ ئي حضرت مَلَڪَ الْمَوْت عَلَيهِ السَّلَام تشريف وٺي اچن ۽ اسان کي صبح جو سج ڏسڻ بہ نصيب نہ ٿئي...!!

هونئن بہ جيتوڻيڪ اسان سؤ سال بہ زندگي گذاريون، آخر هڪ نہ هڪ ڏينهن تہ مرڻو ئي آهي، هن دنيا کي ڇڏڻو آهي، دنيان جو مال هتي ئي ڇڏي قبر ۾ لهڻو

آھي ۽ پنھنجي ڪَيل جي سزا ڀوڳِنڊي آھي.

گر جہاں میں سو برس تُو جی بھی لے
قبر میں تنہا قیامت تک رہے
قبر روزانہ یہ کرتی ہے پکار
مجھ میں ہیں کیڑے مکوڑے بیشمار
یاد رکھ! میں ہوں اندھیری کوٹھڑی
تجھ کو ہو گی مجھ میں سُن! وحشت بڑی
میرے اندر تُو اکیلا آئے گا
ہاں! مگر اعمال لیتا آئے گا
گھپ اندھیری قبر میں جب جائے گا
بے عمل! بے انتہا گھبرائے گا
کام مال و زر نہیں کچھ آئے گا
غافل انساں! یاد رکھ پچھتائے گا

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب! صَلَّی اللهُ عَلٰی مُحَمَّد

ھر ڏينھن عمر گھٽجي رھي آھي

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! چڱو، سمجھدار (**Sensible**) ۽ عقلمند اھا ئي آھي جيڪا غفلت جي چادر لاھي ۽ قبر ۽ آخرت جي تياري ۾ مصروف ٿي وڃي. حضرت عبدُ الله بن مسعود رَضِیَ اللهُ عَنْه جڏھن ماڻھن وٽ ويھندا ھئا تہ فرمائيندا ھئا: اي انسانو! رات ڏينھن گذرڻ سان گڏوگڏ توھان جون عمرون بہ گھٽ (**Minus**) ٿينديون پيون وڃن. توھان جا اعمال محفوظ ڪيا پيا وڃن. موت اوچتو ايندو تہ جيڪو نيڪي جو فصل پوکيندو جلدئي ان کي شوق سان لُڻندو ۽ جيڪو بُرائي جو فصل پوکيندو ان کي ندامت سان لُڻڻو پوندو. ھر ھڪ پنھنجو پوکيل فصل ئي لُڻندو.

موسوعہ ابن ابی الدنیا،کتاب:کلام اللیالی و الایام،جلد:8،صفحہ:332۔

ڏينھن 3 آھن

حضرت سُفيان بن عُيَيْنہ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائن ٿا: ڏينھن 3 آھن: (1): ھڪ اھو جيڪو

گذري ويو، اھو توھان کي حڪمت (*Wisdom*) ۽ ادب سيکارڻ وارو آھي، (اھو ڏينھن گذري چڪو، ھاڻي) ان ۾ توھان جي لاءِ صرف نصيحت ۽ عبرت باقي آھي (2): ٻيو اڄوڪو ڏينھن آھي، ھي توھان وٽ مھمان (*Guest*) آھي، جلدئي ھليو ويندو، پوءِ وري ڪڏھن موٽي نہ ايندو (3): ٽيون ڏينھن اچڻ وارو صبح (*Coming Day*) آھي، توھان نہ ٿا ڄاڻو تہ صبح ڪير ڏسندو.

موسوعہ ابن ابی الدنیا،کتاب:کلام اللیالی و الایام،جلد:8،صفحہ:334۔

ھر ڏينھن ھي صدا لڳائيندو آھي...!!

امام ابنِ ابي الدُّنيا رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه لکن ٿا: ھر ڏينھن ھي صدا لڳائيندو آھي: (اي انسانو!) مان دنيا آھيان ۽ مان توھان تي گواھ آھيان، اي ابنِ آدم! مان ٻيھر موٽي ڪري نہ ايندُس. تنھنڪري اڄ نيڪ اعمال ڪري وٺو...!! اھڙيءَ طرح ايندڙ رات ھي چوندي آھي: اي ابنِ آدم! اڄ رات نيڪ اعمال ڪري وٺو! مان ٻيھر موٽي ڪري نہ ايندِيس.

موسوعہ ابن ابی الدنیا،کتاب:کلام اللیالی و الایام،جلد:8،صفحہ:333، ملتقطاً۔

ڏينھن ۽ رات خزانا آھن

ڪامل ولي حضرت مالڪ بن دينار رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائن ٿا: بيشڪ ھي ڏينھن رات 2 خزانا آھن، بَس غور ڪيو تہ انھن خزانن کي ڪٿي خرچ (*Spend*) ڪري رھيا آھيو؟

موسوعہ ابن ابی الدنیا،کتاب:کلام اللیالی و الایام،جلد:8،صفحہ:336۔

ڏينھن ۽ رات 2 مھمان آھن

امام حسن بصري رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائن ٿا: اي ابنِ آدم! ھي ڏينھن ۽ رات توھان وٽ مھمان آھن، جلدئي ھي توھان جي تعريف (*Praise*) ڪري يا توھان کي بُرو ڀلو چئي ڪري ھليا ويندا.

هاءِ! منهنجي زندگي جو هڪ ڏينهن گهٽ ٿي ويو

حضرت مُفَضَّل بن يُونُس رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه جو معمول هو: جڏهن رات ٿيندي هئي تہ فرمائيندا هئا: هاءِ! منهنجي زندگي جو هڪ ڏينهن گهٽ (*Minus*) ٿي ويو. جڏهن صبح ٿيندي هئي تہ فرمائيندا: هاءِ! منهنجي زندگي جي هڪ رات گهٽ ٿي وئي. جڏهن سندن آخري وقت آيو تہ پاڻ روئڻ لڳا، پوءِ فرمايائون: مان ڄاڻان ٿو تہ مون تي آفتن (*Calamities*) سان پريل ڏينهن اچڻ وارو آهي، هاءِ! ڏينهن سخت غم وارو آهي، بيشڪ اهو ئي سچو خدا آهي، جنهن پنهنجي مخلوق جي لاءِ موت جو فيصلو فرمايو، پوءِ پاڻ سيپارو: 29، سورة مُلڪ جي هي آيتِ ڪريمہ تلاوت فرمائي:

الَّذِیْ خَلَقَ الْمَوْتَ وَ الْحَیٰوةَ لِیَبْلُوَكُمْ اَیُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًاؕ
(سيپارو: 29 ، سورة مُلڪ: آيت: 2)

ترجمو ڪنزالعرفان: (الله اهو آهي) جنهن موت ۽ زندگي کي پيدا ڪيو تہ جيئن توهان جي آزمائش ڪري تہ توهان مان ڪير وڌيڪ سُٺا عملَ ڪرڻ وارو آهي.

هي پڙهڻ کان بعد هڪ آخري ساهُ کنيائون ۽ دنيا مان رخصت ٿي ويا.

موسوعہ ابن ابی الدنیا،کتاب:کلام اللیالی و الایام،جلد:8،صفحہ:337 ۔

عقلمند ڪير...؟

پياري آقا، مديني واري مصطفٰي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جن فرمايو: يعني عقلمند اهو آهي جيڪو پنهنجو مُحاسبو ڪري (يعني پنهنجي اعمال جو جائزو وٺندو ڪري) ۽ موت کان بعد (واري زندگي) جي لاءِ عمل ڪري.

ترمذی،ابواب صفة القیامة و الرقائق و الورع، صفحہ:583 ،حدیث:2459۔

ڏينهن رات جو شيڊيول ڪيئن بڻايون...؟

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! هي حقيقت (*Reality*) آهي، اسان جو هڪ هڪ

ساهه قيمتي آهي، هڪ هڪ گهڙي (*Precious*) انمول آهي، عقلمند اهو ئي آهي جيڪو ڏينهن ۽ رات نهايت احتياط (*Caution*) سان، سوچي سمجهي ڪري نيڪيون ڪندي گذاري. الله پاڪ اسان کي آخرت جو فڪر نصيب فرمائي.

اسان کي گهرجي ته اسان پنهنجي ڏينهن رات جو جدول (*Schedule*) ٺاهيون، جنهن ۾ دنيا جا جائز ۽ ضروري ڪمَ به هجن ۽ ان سان گڏوگڏ ڏينهن ۽ رات جو هڪ وڏو حصو آخرت جي لاءِ، نيڪ ڪمن جي لاءِ به رکون. اميرِ اهل سنت، حضرتِ علامه مولانا محمد الياس عطّارقادري دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَهْ فرمائن ٿا: ڪوشش ڪيو ته صبح اٿڻ کان بعد کان وٺي ڪري رات سمهڻ تائين سمورن ڪمن جا وقتَ مُقرر (*Fix*) هجن مثلاً: هيتري وڳي تهجد، علمي مصروفيت، نمازِ فجر (اهڙيءَ طرح ٻيون نمازون به) اشراق، چاشت، ناشتو، ٻِپهري جو ڪاڌو(*Lunch*)، گهريلو معاملا (*Domestic Affairs*)، شام جي مصروفيت، چڱي صحبت، (جيڪڏهن اها مُيسر نه هجي ته اڪيلو رهڻ ان کان بهتر آهي)، اسلامي ڀينرن سان ديني ضروريات (*Religious Needs*) جي حوالي سان ملاقات وغيره جا وقت مقرر ڪيا وڃن جيڪي ان جون عادي ناهن انهن جي لاءِ ٿي سگهي ٿو ته شروع ۾ ٿوري ڏکيائي (*Difficulty*) پيش اچي. پوءِ جڏهن عادت پئجي ويندي ته ان جون برڪتون (*Benefits*) پاڻ ئي ظاهر ٿي وينديون. اِنْ شَآءَ اللهُ الْكَرِيْم!

(انمول ہیرے، صفحہ:21تا22۔)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! هر هڪ جون مصروفيتون جُدا جُدا هونديون آهن، ان ڪري هر هڪ کي گهرجي ته پنهنجي حالات (*Situations*)، مصروفيات وغيره جي مطابق پنهنجو جدول (*Schedule*) ٺاهئين، باقي! اسان پنهنجي

دنياوي مصروفيات سان گڏوگڏ وڌ کان وڌ آخرت جي تياري ڪيئن ڪري سگهنداسين؟ ان بابت ڪجھ مدني گُلَ (*Madani Pearls*) اوهان جي خدمت ۾ پيش ڪجن ٿا:

(1): نماز جو اهتمام ڪيو!

پهريون مدني گُل هي آهي ته پنج ئي ادا ڪرڻ جو معمول (**Routine**) بڻايو! نماز پهريون فرض آهي، اعلٰي حضرت امامِ اهلِ سنّت، شاهہ امام احمد رضا خان رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائن ٿا: نماز اوّل شريعت آهي. (فتاوىٰ رضويہ،جلد:5،صفحہ:83ملتقطاً) يعني پياري آقا، مديني واري مصطفٰي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ تي جڏهن پهرين وحي نازل ٿي، ان کان بعد سڀ کان پهريان فرض عبادت جنهن جو حڪم ڏنو ويو، اها نماز آهي.

حديث پاڪ ۾ آهي: پياري آقا، مديني واري مصطفٰي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جن فرمايو: نماز دين جو ٿنڀ (**Pillar**) آهي جنهن ان کي ڇڏيو ان جو ڪو دين ناهي. (شعب الايمان، باب فی الصلوات، جلد:3، صفحہ:39، حديث:2807بتغير)

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! پنهنجي روزانو جي معمول (**Routine**) ۾ پنج وقت نماز کي اوّلين درجو ڏيو! سڀ کان پهريان نماز، پوءِ ٻيا ڪمَ. هي ڪنديون ته اِنْ شَآءَ اللهُ الْكَرِيْم! دنيا به سنورجي ويندي. آخرت به بهتر (**Better**) ٿي ويندي.

نماز جو ثواب

امام فقيہ ابو اللّيث سمرقندي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه (تابعي بزرگ) حضرت ڪعبُ الاحبار رَضِیَ اللهُ عَنْه کان نقل ڪيو آهي ته انهن فرمايو: مون تورات جي ڪنهن مقام تي پڙهيو (الله پاڪ فرمائي ٿو): اي موسٰي! فجر جون 2 رڪعتون احمد (هتي احمد

مان مُراد، الله پاڪ جا پيارا نبي، حضور مڪي مدني آهن) ۽ انهن جي امّت ادا ڪندي، جيڪو انهن کي پڙهندو ان جا ان ڏينهن رات جا گناهه بخشي ڇڏيندُس ۽ اهو منهنجي ذمي ۾ هوندو. اي موسٰي! ظهر جون 4 رڪعتون احمد ۽ ان جي امّت پڙهندي انهن کي پهرين رڪعت جي عيوض (يعني بدلي ۾) بخشي ڇڏيندس ۽ ٻيءَ جي بدلي ۾ انهن (جي نيڪين) جو پُڙ وزني ڪري ڇڏيندس ۽ ٽئين جي لاءِ ملائڪ يعني مقرر ڪندُس ته تسبيح (يعني الله پاڪ جي پاڪائي بيان) ڪندا ۽ انهن جي لاءِ مغفرت جي دعا ڪندا رهندا ۽ چوٿين جي بدلي انهن جي لاءِ آسمان جا دروازا کُشاده ڪري ڇڏيندس، وڏين وڏين اکين واريون حورون انهن تي شوق ڀريون نظرون وجهنديون. اي موسٰي! عصر جون 4 رڪعتون احمد (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ) ۽ انهن جي امّت ادا ڪندي ته ستن آسمانن ۽ زمين ۾ ڪو ملائڪ باقي نه بچندو، سڀ ئي انهن جي مغفرت گهرندا ۽ ملائڪ جنهن جي مغفرت گهرن مان ان کي هرگز عذاب نه ڏيندس. اي موسٰي! مغرب جون 3 رڪعتون آهن، انهن کي احمد (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ) ۽ سندن امّت پڙهندي (ته) آسمانن جا سمورا دروازا انهن جي لاءِ کولي ڇڏيندس، جنهن حاجت جو سوال ڪندا ان کي پورو ڪندس. اي موسٰي! عشاء جون 4 رڪعتون آهن، انهن کي احمد (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ) ۽ انهن جي امّت پڙهندي ته هي انهن جي لاءِ دنيا ۽ ان جي هر شيءِ کان بهتر آهن، اهي هنن کي گناهن کان ايئن ڪڍي ڇڏينديون، جيئن پنهنجي ماءُ جي پيٽ مان پيدا ٿيا. اي موسٰي! جڏهن احمد (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ) ۽ انهن جي امّت وضو ڪندي ته مان هر قُڙي جي بدلي اهڙي جنّت عطا فرمائيندس جنهن جي ويڪر (*Width*) زمين آسمان جي برابر هوندي.

(فتاویٰ رضویہ، جلد:5، صفحہ:52 تا 54)

(2) : نمازن جا وقت اهتمام سان گذاريو!

ڏينهن رات ڪيئن گذارڻا آهن؟ ان بابت ٻيو مدني گلُ: هي آهي ته نماز

پڙهڻ ۾ جيترو وقت لڳندو آهي، اهو وقت پوري اهتمام سان، ڀرپور پلاننگ (*Planning*) سان گذاريو! اسان جڏهن نماز جي لاءِ اٿنديون آهيون، ان وقت کان وٺي نماز ختم ٿيڻ تائين تقريباً 15 کان 20 منٽ يا اڌ ڪلاڪ لڳي ويندو هوندو. هي جيڪي 15 کان 20 منٽ آهن، هي پوري پلاننگ سان گذارڻ گهرجن.

نماز پوري اهتمام (*Pre-arrangement*) سان پڙهو. هي 15 کان 20 منٽ يا اڌ ڪلاڪ اسان نماز جي لاءِ ڪڍي رهيون آهيون، هي به اسان جي زندگي جو حصو (*Part of life*) آهي بلڪ ڏنو وڃي ته هي زندگي جو سڀ کان قيمتي حصو آهي جو هن وقت ۾ اسان پنهنجي الله پاڪ جي حضور حاضر ٿي رهيون آهيون، ان ڪري هن وقت کي پوري فڪر مندي سان گذارڻ گهرجي. ڪيئن گذارڻو آهي؟

نماز اهتمام سان پڙهڻ جو طريقو

جڏهن نماز جي لاءِ اٿو ته، ان وقت چڱيون چڱيون نيّتون (*Intentions*) ڪيو! مثال طور الله پاڪ جي حڪم تي عمل ڪرڻ جي لاءِ نماز پڙهي رهي آهيان، چڱي طرح وضو ڪنديس، وضو جي سنتن تي عمل ڪنديس، وضو ۾ اسراف کان بچنديس. !

قيامت جي ڏينهن چمڪدار، روشن چهرا

جڏهن قيامت جو ڏينهن ٿيندو ته قبرن مان هڪ اهڙي جماعت اٿندي جن جا چهرا چمڪدار تارن جيان هوندا، ملائڪ انهن کي چوندا ته توهان جا اعمال ڪهڙا هئا، اهي جواب ڏيندا ته جڏهن اسان اَذان ٻڌندا هئاسين ته وضو جي لاءِ اٿي ويندا هئاسين ۽ ڪنهن ٻئي ڪمَ ۾ مشغول نه ٿيندا هئاسين. پوءِ هڪ اهڙي جماعت ايندي جن جا چهرا چاندي جيان چمڪندا هوندا، اهي ملائڪن جي

سوال ڪان بعد چوندا تہ اسان وقت ڪان پهريان وضو ڪندا هئاسين، پوءِ هڪ اهڙي جماعت ايندي جن جا چهرا سج جيان چمڪندا هوندا ۽ اهي چوندا تہ اسان اَذان مسجد ۾ ٻڌندا هئاسين (يعني اَذان ڪان پهريان مسجد ۾ پهچي ويندا **هئاسين**). تفسير روح البيان ، پاره :18،سورة النور، تحت الآية :38، جلد:6، صفحہ:161۔

هر نماز ڪان بعد 4 ڪم ڪيو!

امام غزالي رَحۡمَةُ اللهِ عَلَيۡه فرمائن ٿا: هر نماز ڪان بعد 4 ڪمَ ڪرڻ گهرجن: (1): تلاوت ڪيو (2): ذڪر اذڪار ڪيو (3): غور ۽ فڪر ڪيو (4): دعا گهرو.

(احياء العلوم،ڪتاب:ترتيب الاوراد ،باب:الاول فى فضيلة الاوراد ،جلد:1،صفحہ:447۔)

ذهن ۾ اچي رهيو هوندو تہ هي چار ڪم ڪندي تہ ڪافي وقت لڳي ويندو. جي ها! جيڪڏهن توهان وٽ واندڪائي آهي تہ وقت لڳايو ۽ جيڪڏهن وقت گهٽ آهي تڏهن بہ ڪا مشڪل ناهي، هي چار ڪم 5 منٽن ۾ بہ ڪري سگهجن ٿا، هي چار ئي ڪم (تلاوت، ذڪر اذڪار، غور و فڪر ۽ دعا) هر نماز ڪان بعد ڪرڻ جي ڪوشش ڪيو. اسان هن انداز سان نماز پڙهنديون سين تہ اِنۡ شَآءَ اللهُ الۡڪَرِيۡم! اهڙي نماز اسان جي دل تي اثر (*Influence*) ڪندي، الله پاڪ چاهيو تہ سڪون واري ڪيفيت ٻڌجندي پر تي سگهي ٿو تہ جيئن ئي اوهان مصلي ڪان اٿو، پنهنجن ڪمن ۾ مصروف ٿيو تہ هيءَ ڪيفيت ختم ٿي ويندي پر ڪوشش ڪري ڪجهہ دير جي لاءِ 5 يا 10 منٽ ان ڪيفيت کي پنهنجي مٿان طاري رکو، اهو ڪيئن؟ نماز ڪان بعد گهر ۾ ذڪر ۽ درود جاري رکو ڪجهہ دير تائين ڪو نعتيہ يا دعائيہ شعر آهستي آواز ۾ طرز سان پڙهنديون رهو (وسائلِ بخشش ۾ اميرِ اهل سنت، دَامَتۡ بَرَكَاتُهُمُ الۡعَالِيَہ جا نهايت آسان اشعار ملي ويندا، روزانو ڪو هڪ شعر ڏسي ونو! مثال طور هي شعر)

خدايا! بُرے خاتمے سے بچانا | پڑھوں کلمہ جب نکلے دَم یاالٰہی!
(وسائلِ بخشش،صفحہ:110۔)

ايئن ئي ڪو نعتيہ، دعائيہ شعر ڏسو ۽ نماز کان بعد ڪجھ دير تائين آهستہ آواز ۾ طرز سان پڙهندا رهو اڳين نماز جو وقت ڏسي ونو مثال طور ظهر جي نماز پڙهي ڪري آيون آهيو. تہ ***Prayer Time*** ايپليڪيشن جي ذريعي عصر جو وقت ڏسي ونو تہ ڪڏهن شروع ٿي رهيو آهي، مان عصر جي لاءِ ڪڏهن اٿنديس هي ذهن بڻائي ونو ايئن ئي نماز کان بعد بہ اسان گهٽو نہ تہ گهٽ ۾ گهٽ 5 کان 10 منٽ اهڙن ڪمن ۾ مصروف رهنديون سين تہ اِنْ شَآءَ الله الْكَرِيْم! نماز واري ڪيفيت دل تي طاري رهندي.

هي شيڊيول مثال طور عرض ڪيو آهي، بهرحال! نماز جو جيڪو وقت آهي، هي وقت تہ لڳٽو ئي لڳٽو آهي، نماز فرض آهي، اسان کي پڙهڻي ئي پڙهڻي آهي، لهٰذا هي وقت اسان ايئن پلاننگ سان گذاريندیون سين تہ اِنْ شَآءَ الله الْكَرِيْم! انهيءَ وقت ۾ کوڙ نيڪيون ڪمائڻ ۾ ڪامياب (***Successful***) ٿي ويندیون سين.

(3): ڏينهن جو پهريون ۽ آخري وقت نيڪين ۾ گذاريو!

ڏينهن ۽ رات جو شيڊيول بڻائڻ جي باري ۾ ٽيون مدني گُل: هي آهي تہ ڏينهن جو شروعاتي ۽ آخري وقت نيڪ ڪمن جي لاءِ وقف ڪري ڇڏيو! ڇوتہ هي ٻئي وقت نهايت بابرڪت ۽ تمام اهميت وارا آهن. الله پاڪ قرآنِ ڪريم ۾ فرمائي ٿو:

فَسُبۡحٰنَ اللّٰهِ حِیۡنَ تُمۡسُوۡنَ وَ حِیۡنَ تُصۡبِحُوۡنَ ﴿۱۷﴾ (سيپارو: 21، سورة روم: آيت: 17)	ترجموڪنزالعرفان: پوءِ الله پاڪ جي پاڪائي بيان ڪيو جڏهن شام ڪيو ۽ جڏهن صبح ڪيو.

هڪ ٻئي مقام تي فرمائي ٿو:

وَ سَبِّحۡ بِحَمۡدِ رَبِّکَ قَبۡلَ طُلُوۡعِ الشَّمۡسِ وَ قَبۡلَ غُرُوۡبِہَا ۚ (سيپارو: 16 ، سورة طٰهٰ: آيت: 130)	ترجموڪنزالعرفان: ۽ سج اڀرڻ کان اڳ ۽ ان جي غروب ٿيڻ کان اڳ پنهنجي ربّ کي ساراهيندي سندن پاڪائي بيان ڪندو رهه.

سيپارو: 13، سورة رَعْد ۾ الله پاڪ ارشاد فرمايو:

لَهٗ مُعَقِّبٰتٌ مِّنۡۢ بَیۡنِ یَدَیۡهِ وَ مِنۡ خَلۡفِهٖ یَحۡفَظُوۡنَهٗ مِنۡ اَمۡرِ اللّٰهِ ؕ (سيپارو: 13، سورة رَعْد: آيت: 11)	ترجمو ڪنزالعرفان: انسان جي لاءِ ان جي اڳيان ۽ ان جي پنيان بدلي ٿيندڙ واري واري سان اچڻ وارا ملائڪ آهن جيڪي الله پاڪ حڪم سان ان جي حفاظت ڪندا آهن.

صراطُ الجنان ۾ هن آيتِ ڪريمہ جي حوالي سان لکيل آهي: جمهور مفسرين جي ويجهو انهن ملائڪن مان ڏينهن ۽ رات ۾ حفاظت ڪرڻ وارا ملائڪ مُراد آهن، انهن کي مٽائي مَٽائي ڪري واري واري سان اچڻ وارا ان ڪري چيو ويو تہ جڏهن رات جا ملائڪ ايندا آهن تہ ڏينهن جا ملائڪ هليا ويندا آهن ۽ ڏينهن جا ملائڪ ايندا آهن تہ رات جا ملائڪ هليا ويندا آهن.

(تفسيرِ ڪبير،پاره:13 ،سورهٔ رعد،زيرِ آيت:11،جلد:7،صفحہ:17)

ملائڪن جي هيءَ تبديلي فجر ۽ عصر نماز جي وقت ٿيندي آهي ۽ جيڪي

ماٺهو هي ٻئي نمازون ادا ڪندا آهن انهن کي هي فائدو (***Benefit***) حاصل ٿيندو آهي تہ ملائڪن جي تبديلي جي وقت اهي نماز جي حالت ۾ هوندا آهن، بهرحال حضرت ابو هريره رضی اللہ عنہ کان روايت آهي: پياري آقا، مديني واري مصطفٰي صلّی اللہ علیہ والہٖ وسلّم جن فرمايو: رات ۽ ڏينهن جا ملائڪ توهان وٽ واري واري سان ايندا آهن ۽ نمازِ فجر ۽ نمازِ عصر ۾ گڏ ٿيندا آهن پوءِ جيڪي توهان وٽ آيا هئا اهي مٿي چڙهي ويندا آهن تہ انهن جو ربّ انهن کان پڇندو آهي حالانڪ هو انهن کي خوب ڄاڻيندو آهي توهان منهنجي ٻانهن کي ڪهڙي حال ۾ ڇڏيو؟ ملائڪ عرض ڪندا آهن اسان انهن کي اهڙي حال ۾ ڇڏيو جو هُو نماز پڙهي رهيا هئا ۽ جڏهن اسان انهن وٽ ويا هئاسين تڏهن بہ اهي نماز پڙهي رهيا هئا.

(بخاری،کتاب :مواقیت الصلاۃ،باب:فضل صلاۃ العصر،صفحہ:205 ،حدیث:555۔)

سُبْحٰنَ اللّٰه **پياريون پياريون اسلامي ڀينرون!** غور فرمايو! هي فجر ۽ عصر جا وقت ڪهڙا تہ بابرڪت آهن. لهٰذا هي ٻئي وقتَ نيڪ ڪمن ۾ گذاريو!

صبح جو وقت ڪيئن گذاريو؟

ڪوشش ڪيو تہ نمازِ فجر جو وقت شروع ٿيڻ کان گهٽ ۾ گهٽ اڌ ڪلاڪ پهريان (يعني سحري جي وقت) اٿي وڃو، نمازِ تهجد ادا فرمايو. ذڪر و درود ۾ مصروف رهو، ان وقت درودِ پاڪ پڙهڻ، خاص طور اِسۡتِغفار (مثال طور اَسۡتَغۡفِرُ اللّٰه!) پڙهڻ جون تمام گهڻيون برڪتون آهن.

روزي ۾ برڪت جو نسخو

هڪ صحابي (رضی اللہ عنہ) حضور اڪرم صلّی اللہ علیہ والہٖ وسلّم جي خدمت ۾ حاضر ٿيو ۽ عرض ڪيائون: يارسولَ الله (صلّی اللہ علیہ والہٖ وسلّم)! دنيا مون کان منهن ڦيري ورتو، پياري آقا، مديني واري مصطفٰي صلّی اللہ علیہ والہٖ وسلّم فرمايو: ڇا اها تسبيح توکي ياد ناهي؟ جيڪا تسبيح ملائڪن جي آهي ۽ جنهن جي برڪت سان روزي ڏني

ويندي آهي، خلقِ دنيا تو وٽ ذليل ۽ خوار ٿي ڪري ايندي، طلوعِ فجر جي وقت 100 ڀيرا پڙهندو ڪر سُبْحٰنَ اللهِ وَبِحَمْدِهٖ سُبْحٰنَ اللهِ الْعَظِيْمِ وَ بِحَمْدِهٖ اَسْتَغْفِرُاللهَ ان صحابي رَضِیَ اللهُ عَنْه کي 7 ڏينهن گذريا هئا ته خدمتِ اقدس ۾ حاضر ٿي ڪري عرض ڪيائين: يارسولَ الله(صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ)! دنيا موٽ وٽ ايتري ڪثرت سان آئي، مان حيران آهيان ڪٿان ڪٿان ۽ ڪٿي رکان!

لسان الميزان، حرف العين، جلد:4، صفحه:304،حديث:5100، ملفوظات اعلیٰ حضرت، صفحه:128۔

الله پاڪ نيڪ ماڻهن جو هي وصف بيان فرمايو آهي:

وَبِالْاَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُوْنَ ﴿۱۸﴾
(سيپارو: 26، سورة ذاريات: آيت: 18)

ترجموڪنزالعرفان: ۽ رات جي آخري پهرن ۾ بخشش گهرندا هئا.

اذانِ فجر جو جواب ڏيو! نمازِ فجر ادا ڪيو الله پاڪ توفيق عطا فرمائي ته تلاوت ڪيو پوءِ اوراد و وظائف پڙهي ونو پنهنجي پير صاحب جو ڏنل شجرو شريف پڙهو، ديني ڪتاب (مثال طور فيضان سنّت، فيضانِ نماز، غيبت جون تباھ ڪاريون وغيره) پڙهي ونو، مطلب ته: اشراق ۽ چاشت جي وقت تائين ذڪر ۽ فڪر نيڪ ڪمن ۾ ئي مصروف رهو ايستائين جو نمازِ اشراق جو وقت ٿي وڃي ته اشراق، چاشت جا نوافل پڙهي ونو. اِنْ شَآءَ اللهُ الْكَرِيْمِ! ڏينهن جي شروعاتي وقت ۾ نيڪين جو انبار لڳي ويندو.

اشراق ۽ چاشت

(1): سرورِ ڪائنات، فخرِ موجودات صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جن نمازِ اشراق جي فضيلت بيان ڪندي فرمائن ٿا: جيڪو فجر جي نماز باجماعت ادا ڪري ذڪرُ الله ڪندو رهي ايستائين جو سج نڪري وڃي پوءِ 2 رڪعتون پڙهي ته ان کي پوري حج ۽ عمري جو ثواب ملندو. ترمذی ، ابواب: السفر...الخ ،صفحه: 171، حديث :586۔ (2): ابو دائود شريف جي روايت ۾ آهي: جيڪو شخص نمازِ فجر کان فارغ ٿيڻ کان بعد

پنھنجي مصلي تي (يعني جتي نماز پڙھي اتي ئي) ويٺو رھي ايستائين جو اشراق جا نفل پڙھي وٺي صرف ڀلائي جي ڳالھ ڪري تہ ان جا گناھ بخشيا ويندا جيتوڻيڪ سمنڊ جي جھڳ ڪان بہ وڌيڪ ھجن. ابوداود ، ڪتاب: الصلاۃ ، باب صلاۃ:الضحیٰ ، صفحہ:211 ، حديث :1287۔ (3): ھڪ حديث شريف ۾ فرمايو: جنھن چاشت جون 12 رڪعتون پڙھيون، اللہ پاڪ ان جي لاءِ جنّت ۾ سون جو مَحلُ ٺاھيندو. ترمذی،کتاب :الوتر،باب :ماجاء فی صلاۃ الضحیٰ،صفحہ:141،حديث:473۔

ڪفن چور جي بخشش ڪيئن ٿي؟

ھڪ ڏينھن خواجہ غريب نواز رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَيۡه درس ڏيندي فرمايو: اللہ پاڪ سان محبت ڪرڻ وارن جو طريقو آھي تہ صبح (يعني فجر) جي نماز ادا ڪري سج اڀرڻ تائين اتي ئي نماز پڙھڻ واري جڳھ تي ويٺا رھندا آھن، انھن جو مقصد ھي ھوندو آھي تہ اللہ پاڪ جي بارگاھ ۾ مقبول ٿي وڃون ۽ انھن تي ھر وقت نور جي تجلي رھي، اھڙو شخص جڏھن صبح جي نماز ادا ڪري نماز پڙھڻ واري جڳھ تي ويٺو رھندو آھي تہ فرشتي کي حڪم ٿيندو آھي تہ جيستائين ھي نہ اٿي، ان وقت تائين ان وٽ وڃي ڪري ان جي بخشش گُھر.

پوءِ خواجہ غريب نواز رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَيۡه ان بابت ھڪ واقعو بيان ڪندي فرمايو: ھڪ ڪفن چور 40 سالن تائين ڪفن چوري ڪندو رھيو، آخر جڏھن مُئو تہ ڪنھن ان کي خواب ۾ ڏٺو تہ جنّت ۾ گھمي رھيو آھي، خواب ڏسڻ واري ان جو سبب پڇيو تہ چيائين: منھنجي ھڪ عادت ھئي تہ جڏھن مان صبح جي نماز ادا ڪري وٺندو ھيس تہ سج اڀرڻ تائين اللہ پاڪ جي ياد ۾ مشغول (***Busy***) رھندو ھيس، پوءِ اشراق جي نماز ادا ڪندو ھيس، اللہ پاڪ چو تہ نھايت بخشڻ وارو آھي، جيئن تہ اللہ پاڪ منھنجي ان ھڪ عمل کي قبول فرمايو ۽ مون کي بخشي ڇڏيو. دليل العارفين، صفحہ:8۔

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! خواجہ غريب نواز ڪھڙي پياري انداز ۾، حديثون ٻڌائي ڪري، واقعا ٻڌائي ڪري سنّتون ۽ آداب سيکاريندا ھئا. اللّٰہ پاڪ اسان کي خواجہ غريب نواز رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَيْه جي ارشادات تي عمل ڪرڻ جي توفيق عطا فرمائي.

شام جو وقت ڪيئن گذاريون؟

ڪوشش فرمائي ڪري اَذانِ مغرب کان پھريان ئي نماز جي تياري شروع ڪري ڇڏيو. ۽ مصلي تي ويھو، تلاوت، ذڪر ۽ درود ۽ آخرت جو فڪر وغيره نيڪ ڪمن ۾ مصروف رھو. نمازِ مغرب ادا فرمايو پوءِ نمازِ مغرب کان بعد جيڪو وقت آھي، اھو رات جو ابتدائي حصو آھي، اھو نھايت ئي بابرڪت، وڏي اھميت وارو آھي، اللّٰہ پاڪ قرآنِ ڪريم ۾ فرمائي ٿو:

تَتَجَافٰى جُنُوْبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ (سيپارو: 21، سورة سجده: آيت: 16)	ترجمو ڪنزالعرفان: انھن جا پاسا سندن سمھڻ جي جاين کان جُدا ھوندا آھن.

ھن آيتِ ڪريمہ ۾ ايمان وارن جو ھڪ وصف (*Quality*) بيان ڪيو ويو آھي تہ انھن جا پاسا انھن جي بسترن کان جُدا رھندا آھن. ھڪ قول جي مطابق ھن آيت ۾ مغرب ۽ عشاء جي درميان نماز پڙھڻ وارن جي فضيلت بيان ڪئي وئي آھي. (احياء العلوم (مترجم)،جلد:1،صفحہ:1014 ماخوذاً)

اوّابين جي نماز جا فضائل

رسولِ اڪرم صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: عَلَيْكُمْ بِالصَّلَاةِ فِيْمَا بَيْنَ الْعِشَائَيْنِ يعني توھان تي مغرب ۽ عشاء جي وچ واري نماز پڙھڻ لازم آھي فَاِنَّهَا تَذْهَبُ بِمُلَاغَاةِ اَوَّلِ النَّهَارِ وَتَسُدُّنَّ آخِرَهٗ چوتہ ھي ڏينھن جي فضوليات کي ڪٽي ويندي آھي ۽ ان جي آخر کي صاف ڪري ڇڏيندي آھي. (فردوس الاخبار ،جلد:3، صفحہ:50،حديث:3844ـ) حضرت ابو ھريره رَضِيَ اللّٰهُ عَنْه

ڪان مروي آهي ته پياري آقا، مديني واري مصطفٰي صَلَّى اللّٰه عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: جيڪو نمازِ مغرب ڪان بعد 6 رڪعتون هن طرح ادا ڪري جو انهن جي وچ ۾ ڪا بُري ڳالهه نه ڪري ته هي 6 رڪعتون 12 سال جي عبادت جي برابر هونديون. (ترمذی، کتاب السہو، باب ما جاء فی فضل التطوع، صفحہ:131، حدیث:435) **حضرت ثوبان** رَضِیَ اللّٰهُ عَنۡه ڪان مروي آهي ته پياري آقا، مديني واري مصطفٰي صَلَّى اللّٰه عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: جيڪو مغرب ۽ عشاء جي درميان مسجد ۾ وينو رهي، نماز ۽ قرآن ڪان علاوه ڪا ڳالهه نه ڪري، ته الله پاڪ جي ذمهِ ڪرم تي حق آهي ته ان جي لاءِ جنّت ۾ 2 محل ٺائي ۽ هر محل (*Palace*) جي مسافت 100 سال هوندي.

قوت القلوب، الفصل الحادی عشر، جلد:1،صفحہ:58 ـ

هڪ روايت ۾ آهي ته پاڻ اڪرم صَلَّى اللّٰه عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: مغرب ۽ عشاء جي وچ واري نماز، اوّابين (يعني تمام گهڻو توبهه ڪرڻ وارن) جي نماز آهي.

(جمع الجوامع،جلد:7،صفحہ:47 ،حدیث:20844)

(4): رات جو قيام لازمي ڪيو!

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! اسان ڏينهن رات ڪيئن گذاريندا آهيون؟ ان بابت چوٿون مدني گل: هي آهي ته رات جو سمهڻ ڪان پهريان گهٽ ۾ گهٽ هڪ ڪلاڪ اهڙو مقرر ڪيو، جنهن ۾ صرف عبادت ئي هجي ۽ ٻيو ڪو ڪم نه ڪرڻو هجي. ڪوشش ڪيو ان هڪ ڪلاڪ ۾ پوري اهتمام سان عبادت ڪيو ممڪن هجي ته هڪ جوڙو الڳ سان ان وقت جي لاءِ رکي ڇڏيو، نه ته صاف سترا ڪپڙا پهريو. تازو وضو ڪيو ۽ گهٽ ۾ گهٽ هڪ ڪلاڪ الله پاڪ جي عبادت ڪيو، توڙي نماز پڙهو، تلاوت ڪيو، درودِ پاڪ پڙهو، بلڪ بهتر هي آهي ته ڪجهه عبادتون گڏ ڪيو مثال طور 15 منٽ نوافل پڙهو، 15 منٽ تلاوت ڪيو، 15 منٽ درودِ پاڪ پڙهو ۽ آخري 15 منٽ ڪو ديني ڪتاب پڙهو، هفتيوار رسالي جو مطالعو ڪيو، اميرِ اهل سنت دَامَتۡ بَرَکَاتُهُمُ الۡعَالِیَه جو

نهايت پيارو رسالو: انمو هيرا جيڪو وقت جي اهميت جي باري ۾ آهي ان جو مطالعو ڪيو، ايئن اِنْ شَآءَ اللّٰهُ الْکَرِیْم! سُستي (***Boredom***) بہ نہ ٿيندي، دل سان هڪ ڪلاڪ عبادت ۾ گذارڻ ۾ ڪامياب ٿي وينديون.

ان عبادت جو ثواب ڇا آهي؟ اچو! ٻڌو!

رات جي نماز جي فضائلن تي 3 حديثون

(1): حضرت ابو هريره رَضِیَ اللّٰہ عَنْہ فرمائن ٿا: مون عرض ڪيو: يارسولَ اللّٰه صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ! مون کي ان شيءِ تي آگاهه فرمايو، جنهن کي اپنائي ڪري مان جنّت ماڻي سگهان. فرمايائون: کاڌو کارايو ۽ سلام عام ڪيو ۽ صلهءِ رحمي ڪيو ۽ رات ۾ جڏهن ماڻهو سُمهي رهيا هجن تہ (نفلي) نماز پڙهو، تون سلامتي سان جنّت ۾ داخل ٿي ويندي. (مُسنَدِ امام احمد،جلد:4،صفحہ:209، حديث:8152)

(2): پياري آقا، مديني واري مصطفٰي صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ فرمايو: جنّت ۾ اهڙا بالاخانا آهن جن جو ٻاهر اندر کان ۽ اندر ٻاهر کان ڏٺو ويندو آهي، هڪ اعرابي اٿي ڪري عرض ڪيو: يا رسولَ اللّٰه صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ! هي ڪنهن جي لاءِ آهن؟ تہ پاڻ صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ جن فرمايو: هي ان جي لاءِ آهن، جيڪو نرم گفتگو (***Soft Conversation***) ڪري، کاڌو کارائي، لڳاتار روزا رکي ۽ رات جو جڏهن ماڻهو سمهي رهيا هجن تہ اٿي ڪري اللّٰه پاڪ جي لاءِ نماز پڙهي. (ترمذی، کتاب: صفة الجنة ، باب: ماجاء فی صفة غرف الجنة ، صفحہ:597، حديث:2527۔) (3): پياري آقا، مديني واري مصطفٰي صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ حضرت ابوذر غفاري رَضِیَ اللّٰہ عَنْہ کي فرمايو: جيڪڏهن تون سفر جو ارادو ڪرين تہ ان جي لاءِ ڪا تياري ڪندي؟ عرض ڪيائون: جي ها! فرمايائون: قيامت جي سفر جو ڇا حال آهي؟ اي ابوذر! ڇا مان توکي انهن شين جي باري ۾ نہ ٻڌايان جيڪي توکي ان ڏينهن نفعو پهچائينديون؟ عرض ڪيائون: يا رسولَ اللّٰه صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ! منهنجا ماءُ پيءُ اوهان تي قربان! ضرو ٻڌايو. پياري

آقاءِ مديني واري مصطفٰي صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: قيامت جي ڏينهن جي لاءِ سخت گرمي جو روزو رکو، قبر جي دهشت جي لاءِ رات جي اونداهي ۾ 2 رڪعتون پڙهو، وڏن وڏن (پيش اچڻ وارن) ڪمن جي لاءِ حج ڪيو ۽ ڪنهن مسڪين کي ڪا شيءِ ڏئي ڪري يا حق ڳالهه چئي ڪري يا ڪنهن بُري ڪلمي کان خاموش رهي ڪري صدقو ڪيو. موسوعہ امام ابن ابی الدنیا، التہجد وقیام اللیل،جلد:1 ،صفحہ:247 ،حدیث:10 ۔

جهنّم کان نجات ملي وئي

پاڻ ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي زماني ۾ هڪ شخص جو معمول هو ته جڏهن ماڻهو سمهي رهندا هئا ته هو نماز پڙهندو، قرآنِ پاڪ جي تلاوت ڪندو ۽ بارگاهِ الٰهي ۾ عرض ڪندو هو: يَا رَبَّ النَّارِ اَجِرۡنِيۡ مِنۡهَا يعني اي باهه جا ربّ! مون کي ان کان نجات عطا فرماءِ. بارگاهِ رسالت ۾ ان شخص جو تذڪرو ڪيو ويو ته پاڻ صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: جڏهن بيهر ايئن ٿئي ته مون کي اطلاع ڏجو (بهرحال، جڏهن اطلاع ڏني ويو ته) پاڻ صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ ان وٽ تشريف کڻي آيا ۽ ان جي گفتگو ٻڌائون. جڏهن صبح ٿي ته فرمايائون: اي فلاڻا! تون الله پاڪ کان جنّت جو سوال ڇونه ڪيو؟ ان عرض ڪيو: يا رسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ! منهنجو ايڏو مقام ڪٿي آهي ۽ نه ئي منهنجا اعمال ان قابل آهن، ٿوري ئي دير گذري هئي جو حضرت جبرائيل عَلَيۡهِ السَّلَام بارگاهِ رسالت ۾ حاضر ٿي ڪري عرض ڪيو: يا رسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ! ان کي خبر ڏيو ته الله پاڪ ان کي باهه کان نجات عطا فرمائي ڪري جنّت ۾ داخل فرمائي ڇڏيو آهي.

(احیاء العلوم،کتاب:ترتیب الاوراد ،باب:الثانی، جلد:1،صفحہ:469)

صَلُّوۡا عَلَى الۡحَبِيۡب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

روزانو هي 4 ڪمَ ﺑﻪ ڪيو!

حُجةُ الاسلام امام محمد بن محمد غزالي رَحۡمَةُ اللهِ عَلَيۡه فرمائن ٿا: اسلافِ ڪرام

رَحۡمَۃُ اللّٰہِ عَلَیۡہِم هر روز 4 ڪم جمع ڪرڻ کي مستحب ڄاڻيندا هئا: (1): روزو رکڻ (2): صدقو ڏيڻ توڙي جو ٿورو ئي هجي (3): مريض جي عيادت ڪرڻ (4): جنازي ۾ حاضر ٿيڻ. هنن چئن ڪمن جي باري ۾ پياري آقا، مديني واري مصطفيٰ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ فرمايو: مَنْ جَمَعَ بَيْنَ هٰذِهِ الْاَرْبَعِ فِيْ يَوْمٍ غُفِرَ لَهٗ يعني جنهن هن 4 ڪمن کي هڪ ڏينهن ۾ گڏ ڪيو ته ان جي مغفرت ڪئي ويندي. احياء العلوم،ڪتاب:ترتيب الاوراد ،باب:الاول، جلد:1،صفحه:460. هڪ روايت آهي ته جنّت ۾ داخل ٿيندو.

مسلم، ڪتاب :الزکاة، باب :من جمع الصدقة...الخ،صفحه:369،حديث:1028 ۔

جيڪڏهن انهن مان ڪجهه شين جي ڪرڻ جو موقعو ملي ۽ ڪجهه کان عاجز اچي وڃي (جو ڪنهن سبب نه ڪري سگهي) ته ان کي ان جي نيّت جي اعتبار سان تمام عملن جو ثواب ملندو.

نيڪ ماڻهن جو پسنديده عمل

الله پاڪ جا نيڪ ٻانها هي ناپسند ڪندا هئا جو ڪو ڏينهن اهڙو گذري جنهن ۾ انهن صدقو نه ڪيو هجي چاهي هڪ کُجور يا بصر يا مانيءَ جو هڪ ٽڪرو ڇو نه هجي ڇوته رحمتِ عالَم نورِ مُجسّم صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ فرمايو: كُلُّ امْرِئٍ فِيْ ظِلِّ صَدَقَتِهٖ حَتّٰى يُفْصَلَ بَيْنَ النَّاس يعني (قيامت جي ڏينهن) ٻانهو پنهنجي صدقي جي ڇانوَ ۾ هوندو ايستائين جو ماڻهن جي وچ ۾ فيصلو ڪيو وڃي. مستدرڪ، ڪتاب الزکاة، کل امرئ فی ظل صدقة ،جلد:2،صفحه:43،حديث:1557. هڪ روايت ۾ آهي: پاڻ سڳورن صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ فرمايو: فَاتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ يعني (جهنّم جي) باهه کان بچو جيتوڻيڪ کُجور جي هڪ ٽڪري جي ذريعي.

(مسلم، ڪتاب :الزکاة، باب: الحث على الصدقة ، صفحه:365،حديث:1016)

هنن ڪمن جي به عادت بڻايو!

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! پنهنجي ڏينهن رات جي ڪمن ۾ مدني چينل

ڏسڻ پڻ شامل ڪيو! گهٽ نہ تہ گهٽ ۾ گهٽ هڪ ڪلاڪ 12 منٽ جو شيڊيول تہ لازمي بڻايو! اِنۡ شَآءَ اللّٰهُ الۡكَرِيۡم! مدني چينل ڏسڻ سان ڪوڙ برڪتون ملنديون مثال طور ديني معلومات ۾ اضافو ٿيندو نماز، روزو، وضو، غُسل ۽ ٻيا فقهي مسائل سکڻ جي سعادت نصيب ٿيندي عمل جو جذبو نصيب ٿيندو تلاوت، حمد، مناجات، نعت ۽ منقبتون ٻڌڻ جي سعادت ملندي اهڙيءَ طرح نيڪي جي دعوت ڏيڻ، بُرائي کان منع ڪرڻ بہ هر مسلمان جي بنيادي ذميدارين مان آهي، لهذا نيڪي جي دعوت عام ڪرڻ جي لاءِ بہ وقت ڪڍو، ڪوشش ڪري ڪجھ نہ ڪجھ وقت دعوتِ اسلامي جي ديني ڪمن ۾ ڏيڻ جو معمول بڻايو!

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! هي ڏينهن رات گذارڻ جو آسان شيڊيول عرض ڪيو ويو، ان جي مطابق اسان دنياوي مصروفيات کي نڀائيندي نهايت آساني سان نيڪين واري زندگي گذارڻ ۾ ڪامياب ٿي سگهون ٿا. الله پاڪ عمل ڪرڻ جي توفيق عطا فرمائي.

اٰمِيۡن بِجَاهِ النَّبِيِّ الۡاَمِيۡن صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

صَلُّوۡا عَلَى الۡحَبِيۡب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

قرآنِ پاڪ جي تلاوت ڪرڻ سنت آهي

2 فرامينِ مصطفٰي صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: (1): منهنجي امّت جي افضل عبادت تلاوتِ قرآنِ آهي. (شُعَبُ الۡاِيۡمان، باب:تعظيم قرآن، جلد:2، صفحہ:347، حديث:2004) (2): جيڪو رات جو 200 آيتون تلاوت ڪري، ان جو نالو عبادت گذارن ۾ لکيو ويندو ۽ جيڪو 400 آيتن جي تلاوت ڪري، ان جي لاءِ هڪ قِنطار اجر لکيو ويندو، هڪ قِنطار 120 قيراط جي برابر آهي ۽ هڪ قيراط اُحد پهاڙ جيڏو آهي.

شُعَبُ الاِيۡمَان، جلد:2، صفحہ:401، حديث:2197۔

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! قرآنِ ڪريم جي تلاوت ڪرڻ سنّت آهي. اسان جا پيارا آقا، مديني وارا مصطفٰي صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ ڪثرت سان قرآنِ پاڪ جي تلاوت فرمائيندا هئا حضرت عائشہ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْھَا فرمائن ٿيون: ڪا شيءِ پاڻ صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ کي تلاوت کان نہ روڪيندي هئي پاڻ صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ رات جي نماز ۾ ڪڏهن ڪڏهن پوري سورة بقره ۽ سورة آلِ عمران جي تلاوت فرمائيندا هئا روزانو رات جو سورة سجده، سورة مُلڪ، سورة بني اسرائيل، سورة زُمر، سورة ڪافرون، سورة فلق ۽ سورة الناس جي تلاوت ڪري سمهندا هئا.

الله پاڪ اسان کي بہ خوب تلاوتِ قرآن ڪرڻ جي توفيق عطا فرمائي.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

الٰہی خوب دے شوق قرآں کی تلاوت کا

شَرَف دے گنبدِ خضرا کے سائے میں شہادت کا

مختلف سنّتون سکڻ جي لاءِ مکتبةُ المدينہ جو ڪتاب بهارِ شريعت جلد:3 حصّو: 16، ۽ شيخ طريقت، اميرِ اهلسنّت دَامَتْ بَرَکَاتُھُمُ الْعَالِیَہ جو 91 صفحات جو رسالو 550 سنّتون ۽ آداب خريد ڪيو ۽ پڙهو